

Det' bare bryster

– eller er det?

Det korte svar er nej. Bryster er ikke bare noget, vi har. Op igennem historien er vores fortrin blevet vurderet, dikteret og tillagt betydninger, og det kan stadig skabe røre, når et par bare bryster pryder forsiden af et dameblad. Så hvordan ser fremtiden ud for den stormombruste legemsdel?

ALT for damerne ser nærmere på (kvinde-)sagen med hjælp fra blandt andre antropologen, chefredaktøren og forfatteren, som opfordrer til flere ture i svømmehallen med udsyn til babser i alle udgaver.

Af SINE GERSTENBERG Foto CAROLINE A. BAGGER, SASHA ODA, GETTY IMAGES, PR OG PRIVAT

Lad os begynde med at gribe i egen barm. ALT for damerne er et magasin til og om kvinder, og selvom vi rummer alt fra kageopskrifter til kønspolitik, er bare bryster ikke standarduniform på forsiden. Men i oktober sidste år var de der så, brysterne. I et nummer, der hyldede søstersind, feministisk solidaritet og almindelig medmenneskelighed, poserede radiovært Sara Bro, modtager af ALT for damernes Søstersindpris, på forsiden i en gennemsigtig kjole uden bh. Og det prikkede til debatten om brysters tilstedeværelse i det offentlige rum. Og i dette tilfælde på forsiden af et magasin.

– Sara Bro bruger sit udseende som en del af sit feministiske udtryk. Hun insisterer på at gøre nøgenhed naturlig og på at bryde normerne, fortæller chefredaktør Rikke Dal Støttrup om baggrunden for forsiden og forklarer videre:
– Hendes bryster er opererede efter en kræftsygdom, hendes brystvorter er konstruerede og tatoverede, og det er en selvstændig pointe, at hun elsker sin krop og tør vise den frem alligevel – hun ser sig selv som rollemodel, når det kommer til kropsbevidsthed, og det er en del af hendes kamp for ligestilling. Og så har designeren Jean Paul Gaultier designet denne kjole, så den bare er flottere uden noget under. Ifølge chefredaktøren var den største bekymring, om forsiden ville slippe igennem Instagrams strenge brystvortecensur. På Sara Bros private profil blev billedet fjernet, men hos ALT for damerne overlevede det og blev mødt med mange positive tilkendegivelser.

– Vi fik masser af love på Instagram, men når det så er sagt, så er det interessant at se, at lige præcis for vores blad passer det ikke, at ”nøgenhed sælger”. Salgstallene afspejlede i hvert fald ikke Instagram-likes’ene, og vi havde også en enkelt abonnementsopsigelse med adresse på nøgenheden.

Rikke Dal Støttrup forklarer, at billeder af bryster bliver bragt, når det giver mening i konteksten og gerne på en naturlig, uforceret og ikke-seksualiseret måde. Hun mener, det er afgørende, at vi ikke underkaster dameblade en tonedøv selvcensur, for tiden er netop til at vise kvindekroppen frem på en mindre stereotyp og mere nysgerrig måde.

– Lige nu er vi i en fragmenteret tid, hvor der er plads til

mange forskellige synspunkter på samme tid, men jeg oplever, at især yngre kvinder er blevet mere fri og insisterer på at have lov til at gå uden bh og uden bikinitop på stranden, fordi det bare føles bedre. De vil ikke ligge under for det traditionelle, seksualiserede blik på bryster.

“De holder stadig!”

Men hvad er der egentlig sket i de seneste par årtier – med brysterne i og uden for magasinverdenen? Det ved om nogen forfatter og journalist Maise Njor, der har været med til at sætte ord på kvinders indre og ydre liv i mere end tre årtier – blandt andet i klummer i Eurowoman fra 1999-2006, der er udgivet under den legendariske titel ”Du ser træt ud, skal jeg holde dine bryster?”. Og så er den 54-årige skribent også mor til tre piger, så hun har ikke bare skulle forholde sig til sin egen barm, men også til sine døtres syn på kvinders mere eller mindre iøjnefaldende forparti.

– Jeg har jo været en del af den tid, hvor man badede topløs, det sekund man fik sine bryster, og syntes de skulle frem i verden for enhver pris. Og så gled det lige så umærkeligt over i en helt anden tid, hvor mine døtre var de snerpede, der syntes, det var skidepinligt, hvis jeg smed toppen på stranden, siger Maise Njor og tilføjer hurtigt:

– Men måske var de slet ikke snerpede? Måske blev de unge i en tid, hvor alt var sex, og der var bryster alle vegne. Hvis alle fiser topløse rundt på Bellevue, så er det jo ok, hvis man vil dække sig til som en modreaktion. Hele den indlejrede seksualisering af brysterne har da også ærgret forfatteren. For eksempel i tiden da hendes døtre begyndte at få bryster, men der ikke var en eneste bh i butikkerne, der tillod brysterne at være det, de var – nemlig små. Alle skulle have et løft, en pude eller en bøjle, uanset deres naturlige størrelse.

– Det, jeg har lært, er, at vores blufærdighed har det med at svinge hvert 20. år. Min ældste datter, der nu er 26 år, synes, det er sjovt med de bryster og har ikke noget problem med snakken om dem, mens de yngre har det præcis modsat, griner hun.

– Jeg stod lige og kiggede på mine egne i morges og tænkte: ”De holder sgu da stadig.” Og de ER da geniale – de er både pyntegenstande, madpakke og brugskunst i ét. Jeg lavede en podcast for Gyldendal sammen med sexolog Julie Jeune, der

”Sara Bro bruger sit udseende som en del af sit feministiske udtryk. Hun insisterer på at gøre nøgenhed naturlig og på at bryde normerne”

Rikke Dal Støttrup,
chefredaktør på ALT for damerne

”Hvis vi nu alle sammen havde mere udsyn til andre babser end vores egne og dem, vi ser på de sociale medier, kunne vi se, at de alle er så forskellige og fine på hver deres måde”

Maise Njor, forfatter og journalist

fortalte, at man kunne massere sine bryster mere faste. Så pludselig sad vi der sammen i studiet og masserede hver vores barm. Det er jo sjovt! Og faktisk også vigtigt: Nøgenhed er sjovt – det er ikke sex og alvor det hele. Du kan ikke se, om folk er direktører eller postbude, når de er nøgne. Nøgenhed kan også virke ligestillende og frigørende.

Derfor mener Maise Njor også, det er så afgørende, at vi ser hinandens kroppe i andre sammenhænge end blot i den tilknappe kontoruniform eller festklædte version.

– Nøgenhed er så interessant, men det er så få, vi får at se nøgne, så vi stirrer os blinde på de små ting ved os selv. Men hvis vi nu alle sammen havde mere udsyn til andre babser end vores egne og dem, vi ser på de sociale medier, kunne vi se, at de alle er så forskellige og fine på hver deres måde. Jeg tror, at vi alle ville have godt af at tage i svømmehallen eller til Arnes Vinterbadere og se flere rigtige kroppe.

De politiske bryster

Det er Maj Hedegaard Heiselberg enig i. Hun har en ph.d. i antropologi fra Københavns Universitet og er postdoc ved Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab på RUC, hvor hun blandt andet forsker i feministisk aktivisme,

køn og krop. Og så forholder hun sig måske ekstra meget til bryster netop nu, hvor hun er på barsel med sit andet barn. – Kvindekroppen har altid været ”allemandseje”, forklarer hun mellem amninger.

– Til alle tider har vi kommenteret på, dikteret over og forholdt os til kvindens krop – for den er politisk. Der er strenge, tidstypiske krav til, hvordan den ”korrekte” kvinde-krop skal se ud, og her er brysterne et specifikt kvindeligt tegn, så derfor forholder vi os også ekstra meget til dem. De vækker reaktioner og følelser i folk. Må man amme offentligt? Er det ”falske” bryster? Er du for tilknapet eller for udringet. Du kan ikke rigtigt vinde som kvinde. Du må ikke være alt for naturlig, for så går du i forfald, men hvis du får lavet større eller mere struttende bryster, er du kunstig.

Hun påpeger også de sociale mediers dobbeltmoral og fetichisering af det kvindelige bryst – for manden må gerne vise en nøgen overkrop, mens kvinder skal tildække deres brystvorter.

– I brysterne er der altså også en mulighed for at lave modstand mod det kønsopdelte verdensbillede, for de er det mest ultrafeminine, vi kan gøre oprør med, ved at insistere på, at de ikke skal gemmes væk. Men det kan være svært at holde fast i den modstand, fordi mange af os har internaliseret og underkastet os de kulturelle normer for, hvad der er smukt, lækkert og rigtigt, siger hun.

– Der knytter sig også en stor ambivalens til brysterne, fordi de på én og samme tid er knyttet til sex og til moderskab. Og netop det kan vi have svært ved at håndtere i den digitale offentlighed, hvor alle billeder jo helst skal være glatte og entydige.

Maj Hedegaard Heiselberg påpeger også det paradoksale i, at manden ikke forventes at være forfængelig, mens kvinden udskammes, hvis hun ikke er det. Og vores angst for ikke at tage os ud, som idealerne foreskriver, bliver ifølge hende kun forstærket, når vi ser et par generiske, filtrerede eller konstruerede bryster i hovedet på siden af en bus, eller når vi åbner vores feed.

– Alle de billeder gør os hamrende kropsusikre. Jeg har selv fået to piger, og jeg frygter allerede nu for den dag, hvor de bliver teenagere og skal bombarderes med redigerede billeder. Der er heldigvis kommet en modpol på catwalken, hvor mennesker med handicap eller tykke modeller også får lov at træde frem og repræsentere andre kroppe og udtryk, men der er lang vej, før vi får ændret på de eksisterende idealer. Vi er der desværre ikke endnu, konstaterer hun.

SOCIOLOGEN

”Du skal som kvinde kunne være på en strand uden top, uden at det inviterer til et seksualiseret blik”

Der skal gøres op med alle de usynlige regler, forestillinger og forventninger, der er knyttet til køn og identitet, også når det gælder brysterne, mener kønssociolog Cecilie Nørgaard.

Hvorfor fylder bryster så meget i vores kultur?

– Det handler om mere end bare brysterne; det handler om kvindekroppens objektivering og seksualisering. Kvinders seksualitet har altid været set gennem the *male gaze* som omgærdet af mystik og har været stigmatiseret og udskammet som enten ikke-eksisterende eller farlig. Den blev oplevet som en urkraft – symboliseret i brysterne – der skulle tæmmes. Hele fortællingen om heksen er jo netop den ustyrlige og lidenskabelige mystik og vildskab, som er svær at kontrollere. Det er det her gamle narrativ, som stadig har et aktivt liv i vores kultur. – Den idealiserede kvindekrop i kulturen er stadig også en styret og tæmmed krop: symmetrisk, ung, hvid, heteroseksuel og tynd – og på alle måder utroligt langt fra den mangfoldige virkelighed. Men vi har vænnet os til at se den fremstilling i populærkulturen, og sådan skabes normer. Vi ville jo falde ned af stolen, hvis vi så en penis, der kunne redigeres og tøjles, til den så ud på den helt rigtige måde.

Oplever du, at der er sket en ændring i vores syn på brysterne og kroppen generelt?

– En kvindes brystvorte bærer fortsat på en helt anden seksuel konnotation end en mands. Men

jeg er den første til at glæde mig over, at normerne bliver udfordret i disse år – også selvom det kræver ekstremt meget at ændre på strukturerne og den måde, de sætter sig i vores blik.

– Jeg håber, at vores kropskultur vil udvikle sig, så der bliver mere plads til mangfoldige måder for mennesker at være i verden på – uanset identitet. Dét at være seksuelt til stede i verden er vigtigt og menneskeligt, men dét, at kvinder partout er seksualiserede, når deres krop er med, er problematisk. At du som kvinde ikke kan være på en strand uden top, uden at det inviterer til et seksualiseret blik. Jeg frygter, at vi ikke får gjort nok op med den normstærke kultur, vi har, hvor der er regler for, hvad og hvordan man skal være og se ud – alle de usynlige regler, forestillinger og forventninger, der er knyttet til køn og identitet, og som vi lærer, fra vi er ganske små. Når vi lærer dem som børn, reproducerer vi dem i voksenlivet. Det er dem, jeg kæmper for, at vi udfordrer – nu og fremover.

Cecilie Nørgaard er uddannelses- og kønssociolog fra Aarhus og Københavns Universitet og indehaver af firmaet Mangfold, der skaber innovative og bæredygtige løsninger til at fremme diversitet og ligestilling i uddannelsessektoren og på arbejdsmarkedet.

Da Sara Bro sidste år fik Søstersindprisen, indtog hun forside af ALT for damerne i en kjole med brystkig – en forside, der både begejstrede og forargede.

FORSKEREN

”Vi ser stadig ret bestemte bryster fra ret bestemte perspektiver”

Modne meloner og topløse kvinder i hverdagshandlinger skal frem i lyset, hvis vi vil afseksualisere brystet, mener ph.d.-studerende i æstetisk kultur Anita Maškova.

Hvilke bryster er det typisk, vi præsenteres for i det offentlige rum, og hvordan opfattes de?

– Selvom der findes eksempler på det modsatte, så er det overordnet set stadig ret bestemte bryster fra ret bestemte perspektiver, vi ser: Fyldige, runde, højtsiddende og struttende. Sjældent ser vi topløse kvinder i færd med hverdagshandlinger, sjældent ser vi nogen over 50, og sjældent ser vi de nøgne bryster ligge på siden eller lænet forover. Sagt på en anden måde:

Når vi ser bare bryster, så er det som regel de bare bryster, det handler om.

– Kvindens bryster har ikke altid været så erotiserede, som de er nu – og er det heller ikke alle steder. Men jeg tror, at den vestlige kulturs seksualisering af bryster hænger uløseligt sammen med den generelle objektivisering af kvindekroppen under det patriarkalske og heteronormative system. At det så lige er brysterne, dette begær har kastet sig over, er hverken givet eller universelt. I andre kulturer har det f.eks. været numsen, fødderne eller nakken, der er blevet underkastet det seksualiserende blik.

– Mens mandens bryster er hans, er kvindens bryster kulturelt sat i scene i andres tjeneste: Enten til skue for det maskuline blik, en kilde til næring for et barn eller som sælgere i reklamer for varer, der lover at kunne indfri dit begær. Og vi behandler da også kvindernes bryster, som var de nogen, andre mennesker havde krav på. Der er normer for, hvordan de skal se ud, kvinder disciplineres socialt udi hvad og hvor meget,

der er tækkeligt at vise og om, hvor, hvornår og hvor længe kvinden ammer, hvad hun må indtage, mens, hun ammer og så videre.

Hvad betyder det for vores oplevelse af kvindekroppen, når vi møder konstruerede bryster på sociale medier og i det offentlige rum?

– Jeg er helt sikker på, at det betyder forskellige ting for forskellige mennesker. På den ene side kan det bidrage til et snævert skønhedsideal og gentage ret begrænsende idéer om, hvordan kvinden skal være kvinde. Så længe vi igen og igen reproducerer de samme skønhedsbilleder, så gentager vi blot den norm, der tilgodeser bestemte typer af kroppe. Det, synes jeg, er ærgerligt. Men på den anden side anser jeg ikke principielt ”det konstruerede” eller ”unaturlige” for at være et problem i sig selv.

– Uanset om vi får lavet bryster eller ej, så er vi nogle ret så modificerede væsner i forvejen: Jeg har briller, så jeg kan se, makeup i hele ansigtet, jeg bruger stavekontrol, når jeg skriver, jeg har en skrue i anklen, p-piller og sertralin (antidepressivt middel, red.) i kroppen osv. De konstruerede bryster kan virke foruroligende, men jeg tror grundlæggende, at jeg mere frygter idealiseringen og ophøjelsen af ”det naturlige” end menneskets ledtog med ”det kunstige”.

Anita Maškova er ph.d.-studerende i æstetisk kultur ved center for Køn, Magt og Mangfoldighed ved RUC.

– Når man er teenager og ung, vil man ofte være som de andre, og særligt brysterne skal ligne de andres. Så alle de redigerede input, som vi udsættes for, går direkte ind og får unge kvinder til at spørge: ”Skal jeg også se sådan se ud?”. Og nej det skal du ikke, så skynd dig at tage i svømmehallen i Køge, og se hvor forskellige bryster kan se ud.

Afsted til svømmehallen

Der var den igen. Det nøgne, frie svømmehalsbryst skal længere op i vores bevidsthed, så vi kan betragte vores egne bryster som et eksemplar ud af mange og ikke en afviger fra facit. Men hvordan oplever antropologen, at de nye generationer forholder sig til deres egne bryster?

– Jeg ser det hele: både dem, der er enormt selvbevidste og gør meget ud af at se perfekte ud, og så dem der *owner* deres krop, præcis som den er. Nogen af-seksualiserer og nogen hyperseksualiserer deres egen krop, siger Maj Hedegaard Heiselberg og fortsætter:

– Jeg tror, at strømningerne i feminist- og queer-miljøet, hvor nogle får lavet bryster, andre får fjernet deres bryster og flere taler højt om oplevelsen af, at kønsidentiteten ikke matcher kroppen, gør det lettere for unge mennesker at være i deres egen tvivl og rumme deres modsatrettede følelser omkring deres bryster og udseende. Kampen om at tage ejerskab over sin krop er meget mere mangfoldig i dag end tidligere. Da jeg var ung, skulle jeg tage mine opgør i Esbjergs gågade – nu har alle en platform, hvor de kan nå andre ligesindede. Det skaber både et større fællesskab og en større polarisering.

Maj Hedegaard Heiselberg har valgt at se positivt på fremtidens kropskultur og brystfiksering.

– Jeg bliver nødt til at være håbefuld, for jeg har to piger – så jeg kan ikke andet. Der er mange stærke kvinder og feminine personer, der har taget ordet, og #metoo og nybølgefeministerne har ændret meget de seneste år. Men vi er fortsat underlagt kapitalismen og et patriarkat, der ikke er overvundet ... endnu, siger hun.

Chefredaktør Rikke Dal Støttrup er også optimistisk på brysternes vegne, og hun både tror og håber på, at de bliver mere frigjorte i den brede befolkning:

– Jeg kan i hvert fald mærke på mig selv, at jo flere gange, jeg ser andre kvinder gå uden bh, jo mere ”modig” bliver jeg selv – og det er slut med bøjle- og pushup-bh'er!

Og ville hun mon sætte et par nøgne bryster på forsiden en anden gang?

– 100 procent ja! Jeg synes, vi af og til skal udfordre vores læsere og *make a statement* med vores forsider. ■

”Kampen om at tage ejerskab over sin krop er meget mere mangfoldig i dag end tidligere. Nu har alle en platform, hvor de kan nå andre ligesindede”

Maj Hedegaard Heiselberg, antropolog og forsker i bl.a. køn og krop